C/2024/1566

5.3.2024.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Rūpniecības politika kā atkarības samazināšanas un ES zaļo produktu tirgus stiprināšanas instruments resursietilpīgās un energoietilpīgās nozarēs"

(pašiniciatīvas atzinums)

(C/2024/1566)

Ziņotājs: ***Matteo Carlo BORSANI***

Līdzziņotājs: ***Dirk JARRÉ***

Pilnsapulces lēmums	25.1.2023.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
	Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvā komisija
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	9.11.2023.
Pieņemts plenārsesijā	13.12.2023.
Plenārsesija Nr.	583
Balsojuma rezultāts	
(par/pret/atturas)	165/0/2

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Eiropas Savienība pašlaik cenšas samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un zaļināt ekonomiku. ES rūpniecībai ir būtiska nozīme šajā pārkārtošanās procesā, taču tā pašlaik saskaras arī ar tādu problēmu kā augstas enerģijas cenas. Komisija izstrādājusi rūpniecības politiku zaļajam kursam, uzsvaru liekot uz regulējuma vienkāršošanu, finansējuma pieejamību, prasmju uzlabošanu un piegādes ķēžu noturību.

1.2. Sabiedrības un Eiropas ekonomikas dekarbonizācija var radīt ciklu, kas labvēlīgi ietekmē resursietilpīgas un energoietilpīgas nozares un vidi, palielinot pieprasījumu pēc šo nozaru ražotiem dekarbonizētiem produktiem. Ideālā gadījumā, ja energoietilpīgās un energoietilpīgās nozares, citas nozares un mājsaimniecības pāries uz zaļo enerģiju, tiklīdz tā būs pieejama pietiekamā daudzumā un par saprātīgām un prognozējamām cenām, šāda pāreja veicinās zaļāku pārkārtošanās procesu. Tāpēc pēc iespējas drīzāk jāizveido jauns tiesiskais regulējums attiecībā uz enerģijas cenām, kas balstās uz zemām atjaunīgo enerģiju cenām un nav cieši saistītas ar gāzes cenām.

1.3. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) uzsver, ka resursietilpīgas un energoietilpīgas nozares ir pienācīgi jāiesaista šīs politikas veidošanā un visu līmeņu centienos sasniegt ES klimatneitralitātes mērķus. Komiteja iesaka izstrādāt nozarēm paredzētus politikas pasākumus, ņemot vērā dažādo resursietilpīgo un energoietilpīgo apakšnozaru īpašos šķēršļus un vajadzības. Tas var arī būt iespējams, Eiropas Komisijas līmenī uzlabojot rūpniecības politikas, tirdzniecības politikas un klimata politikas koordināciju un saskaņotību.

1.4. Nav pieļaujama noteikumu dublēšanās un pārmērīgs regulējums, un rūpīgi jāpārbauda jaunu vai pārskatītu ES tiesību aktu ietekme uz konkurētspēju, lai radītu regulatīvi brīvāku vidi un piesaistītu un saglabātu ieguldījumus vietējās rūpniecības zaļināšanā.

1.5. EESK norāda, ka Eiropa nekavējās izvirzīt vērienīgus Eiropas zaļā kursa mērķus, bet gausi atjaunina pamatnosacījumus, kas nodrošinātu ātru pārkārtošanos. Raugoties uz pašreizējo struktūru, tas pats sakāms arī par zaļā kursa industriālo politiku un Neto nulles emisiju industrijas aktu ([1]). Jāpiebilst gan, ka daži jautājumi, piemēram, atļauju piešķiršanas ātruma palielināšana, ir atrisināti.

([1]) COM(2023) 161 final.

1.6. Šajā saistībā EESK uzsver, ka ļoti svarīgi ir arī nodrošināt finansējumu un investīciju atbalstu zaļās pārkārtošanās īstenošanai. Tirgus izveides politikas instrumenti un patērētāju politika var arī stimulēt pāreju uz zaļiem produktiem un tehnoloģijām.

1.7. EESK norāda: lai rūpniecības politika būtu efektīva, ir vajadzīgi intervences pasākumi gan pieprasījuma, gan piedāvājuma pusē. Intervences pasākumi pieprasījuma pusē var būt centieni veicināt Eiropā radīta satura integrāciju produktos, ilgtspējīgs publiskais iepirkums un zaļo produktu tirgus radīšana. Intervences pasākumi piedāvājuma pusē var būt tiesiskā regulējuma izveide, lai atbalstītu ražošanas modeļus, kas izmanto tīras tehnoloģijas, dekarbonizētas enerģijas ražošanas un patēriņa veicināšana un atbalsts ūdeņraža infrastruktūras izvēršanai. Ilgtermiņa mehānismu ieviešana, lai veicinātu dekarbonizētas elektroenerģijas un enerģijas ražošanu, pieejamību un patēriņu par globāli konkurētspējīgām cenām, ir arī svarīga ES rūpniecības nozaru, it īpaši resursietilpīgo un energoietilpīgo nozaru globālajai konkurētspējai.

1.8. EESK uzsver, ka ES vērienīgie klimata mērķi netiks sasniegti bez globāliem vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem, kurus var radīt ar labi izstrādātu tirdzniecības politiku un efektīviem tirdzniecības aizsardzības instrumentiem. Faktiski Eiropas Savienībai ir jāvēršas pret trešo valstu negodīgu konkurenci, stiprinot tirdzniecības attiecības ar resursiem bagātiem partneriem, kuri ievēro godīgas tirdzniecības principus. Jāpastiprina tirgus uzraudzība, lai garantētu importēto preču atbilstību un nodrošinātu, ka to ražošana atbilst ES standartiem un noteikumiem, tostarp noteikumiem attiecībā uz šajās precēs iekļauto reciklēta materiāla saturu.

1.9. Eiropas Savienībai būtu jācenšas sasniegt klimata aizsardzības mērķus, vienlaikus veicinot ekonomikas izaugsmi un darbvietu radīšanu. Visās dalībvalstīs būtu jāīsteno darba ņēmēju prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas pasākumi. Šajā satvarā paredzētās iniciatīvas, investīcijas un politikas pasākumi būtu jāpapildina arī ar pasākumiem, kuru mērķgrupas ir kopienas ar zemiem ienākumiem, mazprasmīgi darba ņēmēji un grupas, kas zaļās pārkārtošanās dēļ ir kļuvušas neaizsargātas.

1.10. EESK iesaka dalībvalstu līmenī attīstīt nepieciešamās institucionālās un birokrātiskās spējas, lai varētu pārvaldīt zaļā kursa industriālo politiku, neto nulles emisiju pārejas aktu un zaļo tirgu radīšanu.

1.11. Vienlaikus EESK mudina Komisiju un dalībvalstis veidot stratēģisku rūpniecības politiku, lai varētu pilnveidot rūpniecības nozaru politikas pasākumus un veikt nepieciešamās pārmaiņas ES pārvaldības sistēmā, kā arī pilsoniskajā sabiedrībā rīkot atklātas debates un efektīvas diskusijas par šiem jautājumiem. Šīm debatēm vajadzētu būt konstruktīvām, dinamiskām un tuvā nākotnē jānodrošina rezultāti.

1.12. Mēģinājumi izveidot stratēģisku un nozaru rūpniecības politiku neizdosies, ja nebūs stratēģiskas informācijas par zinātnes, tehnoloģiju un nozaru attīstību. EESK mudina Eiropas Komisiju apsvērt jaunus veidus un līdzekļus, kā vākt un analizēt svarīgākos datus, kurus turpmāk var izmantot stratēģiskas industriālās politikas izstrādē. Lai gūtu priekšstatu par ietekmi uz ES konkurētspēju un ekonomikas noturību, Komisijai būtu arī periodiski jānovērtē politikas pasākumi, kas saistīti ar energoietilpīgu un energoietilpīgu nozaru dekarbonizāciju. Šai novērtēšanai būtu jānotiek ES līmenī, un tajā būtu jāiesaista sociālie partneri.

2. **Ievads un vispārīga informācija**

2.1. Eiropas Savienībā rūpnieciskā ražošana 2019. gadā emitēja aptuveni 3,1 gigatonnu (Gt) CO_2, kas ir mazāk nekā 9 % no pasaules CO_2 emisijām attiecīgajā gadā. No otras puses, patēriņš Eiropas Savienībā radīja 3,4 Gt CO_2 emisiju, kas veido 10 % no pasaules CO_2 emisijām. Lielākā daļa no patēriņa CO_2 emisijām, ko rada Eiropas Savienībā patērēto importēto preču ražošana, pašlaik rodas trešās valstīs, it īpaši Ķīnā (27 %), Krievijā (12 %) un Amerikas Savienotajās Valstīs (8 %) (2019. gada dati ([2])).

2.2. Energoietilpīgā rūpniecības ekosistēma aptver plašu nozaru loku, to skaitā ķīmijas, tērauda, papīra, plastmasas, kalnrūpniecības, ieguves un karjeru, pārstrādes, cementa, koksnes, gumijas, krāsaino metālu, stikla, keramikas un ķīmisko šķiedru nozari. Šīm nozarēm ir raksturīga augsta energoietilpība un oglekļietilpība, kā arī tas, ka tajās sākas daudzas vērtības radīšanas ķēdes, nodrošinot izejvielas, pārstrādātus materiālus un starpmateriālus. Energoietilpīgās rūpniecības nozarēs Eiropā ir nodarbināti 7,8 miljoni cilvēku, un to nodrošinātā pievienotā vērtība ir 549 miljardi EUR (4,55 % no ES kopējā rādītāja). Šīs nozares 2019. gadā radīja 22 % no kopējām ES siltumnīcefekta gāzu emisijām.

([2]) https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220524-1.

2.3. Rūpniecības politikā tiek paredzēts arvien vairāk pasākumu, kuru mērķis mazinātu saimnieciskās darbības ietekmi uz biosfēru, taču enerģētikas krīzes dēļ ES valstis spiestas paļauties uz citām valstīm, kur ir zemākas enerģijas izmaksas un lielāka oglekļa pēda. Tas vēl vairāk paver iespējas konkurentiem no reģioniem ar zemākām enerģijas izmaksām, kuru dēļ strauji pieaug lētu ražojumu imports (bieži vien tiem ir daudz lielāka oglekļa pēda) un tiek zaudēta pasaules tirgus daļa. Tas var kaitēt ES zaļajam kursam un liecina, ka steidzami vajadzīga efektīva ES rūpniecības politika, kas spēj nodrošināt ekonomikas noturību un atvērtu stratēģisko autonomiju.

2.4. Iepriekš minēto apsvērumu dēļ var teikt, ka pašlaik piedzīvojam rūpniecības politikas renesansi Eiropā. Eiropas Komisijas nesen nāca klajā ar rūpniecības politiku ES zaļajam kursam, un tai ir šādas prioritātes:

— prognozējama un vienkāršota normatīvā vide;

— ātrāka piekļuve finansējumam;

— prasmju uzlabošana un

— atvērta tirdzniecība noturīgām piegādes ķēdēm.

2.5. Turklāt pieņemtā Neto nulles emisiju industrijas akta mērķis ir veicināt apjomīgus ieguldījumus visās neto nulles emisiju industrijas vērtības radīšanas ķēdēs, tostarp energoietilpīgās nozarēs.

2.6. Pēdējos gados ES izvirzījusi vērienīgus klimata aizsardzības mērķus, lai mazinātu saimnieciskās darbības ietekmi uz biosfēru, un tāpēc turpmākajos gados ievērojami palielināsies jaunu noteikumu skaits.

2.7. ES līmenī būtu vienoti jāīsteno gan efektīvi pasākumi darba ņēmēju prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai, gan arī atbalsta politikas pasākumi (tostarp monetārais atbalsts vai pakalpojumi skartajiem darba ņēmējiem energoietilpīgās nozarēs). Vajadzīgas arī mērķtiecīgas nodarbinātības iniciatīvas reģioniem, kurus visvairāk skar rūpniecības pārveide, un tām jāaptver kopienas ar zemiem ienākumiem, mazkvalificēti darba ņēmēji un grupas, kas zaļās pārkārtošanās dēļ ir kļuvušas neaizsargātas.

3. **Pārkārtošanās pārvaldība resursietilpīgās un energoietilpīgās nozarēs un ES zaļo tirgu radīšana**

Energoietilpīgo un energoietilpīgo nozaru dekarbonizācija: abpusējs izdevīgums politikas veidošanā

3.1. Dekarbonizācijas pūliņiem resursietilpīgās un energoietilpīgās nozarēs būs izšķiroša ietekme uz vispārējo pārkārtošanās procesu, jo tās ir lieli siltumnīcefekta gāzu emitētāji un izejvielu patērētāji. Līdz ar to ievērojams resursietilpīgās un energoietilpīgās nozarēs iegūts CO_2 emisiju samazinājums ietekmēs pārkārtošanās efektivitāti, ko mēra pēc enerģijas atdeves no ieguldījumiem ([3]) un aptuvenās ietekmes uz klimatu, procesā izmantojot arī atjaunīgos energoresursus.

3.2. Dekarbonizācijas risinājumi būtu jāpielāgo konkrētajām vajadzībām un šķēršļiem, ar kuriem katra atsevišķā nozare saskaras savā procesā. Tāpēc katrai nozarei pielāgoti politikas pasākumi var būt labākais risinājums.

3.3. Komisijai arī būtu jānodrošina rūpniecības politikas, tirdzniecības politikas un klimata aizsardzības politikas koordinācija un saskaņotība.

3.4. Tomēr likumdošanas un regulēšanas procesi ir sarežģīts birokrātisks satvars, un tāpēc dažos gadījumos tas mazina nozaru vēlmi veikt zaļus ieguldījumus. Lai radītu regulatīvi brīvāku vidi un piesaistītu un saglabātu zaļos ieguldījumus, rūpīgi jāpārbauda jaunu vai pārskatītu ES tiesību aktu ietekme uz konkurētspēju.

3.5. Šajā saistībā Komisijai būtu arī periodiski jānovērtē politikas pasākumi, kas saistīti ar energoietilpīgu un resursietilpīgu nozaru dekarbonizāciju, un ietekme uz ES konkurētspēju un ekonomikas noturību.

3.6. Stabilu un paredzamu tirgu un uzņēmējdarbības vides izveide ir arī būtiska, lai dotu resursietilpīgām un energoietilpīgām nozarēm iespēju sākt dekarbonizācijas procesu un veicinātu pārkārtošanos.

([3]) Enerģijas atdeve no ieguldījumiem ir enerģijas avota saražotā neto enerģija attiecībā pret enerģijas daudzumu, kas ieguldīts ieguvē, transportēšanā un pārveidošanā izmantojamā formā, piemēram, saules enerģijas paneļa ražošanai izmantotais enerģijas daudzums attiecībā pret šī paneļa saražoto enerģiju tā kalpošanas laikā.

3.7. Eiropai ir stratēģiski un pārliecinoši jāreaģē uz Ķīnas stratēģisko pieeju un ASV Inflācijas samazināšanas akta milzīgajiem panākumiem. Kopš Eiropas zaļā kursa izstrādes 2019. gadā Eiropa tiek uzskatīta par zaļās programmas līderi. Tomēr, kaut arī ES vēlas tikt uzskatīta par zaļās pārkārtošanās līderi, tās ieguldījumi šajā jomā ir daudz mazāki nekā Ķīnas ieguldījumi un mazāk dinamiski nekā ASV ieguldījumi. ASV Inflācijas samazināšanas aktā paredzētās ražošanas subsīdijas un nodokļu atvieglojumi mudina ES uzņēmumus novirzīt savus ieguldījumus zaļajās tehnoloģijās uz ASV, un tas notiek uz Eiropas rēķina. Lai spētu konkurēt ar ASV un Ķīnu, Eiropai ir jāreformē pārvaldības sistēma.

3.8. Turklāt dažādu politikas jomu koordinācija būtu jāvērtē katru dienu, nevis ar vienu vienīgu ilgstošu procesu.

3.9. Mēģinājumi izveidot stratēģisku rūpniecības politiku neizdosies, ja nebūs stratēģiskas informācijas par zinātnes, tehnoloģiju un nozaru attīstību. Būtu jāmeklē jauni veidi un līdzekļi, kā vākt un analizēt svarīgākos datus, kurus turpmāk var izmantot stratēģiskas rūpniecības politikas izstrādē.

ES konkurētspējas uzlabošana, lai nepieļautu atkarību

3.10. Turpmākajos gados Eiropas Savienībai būs vajadzīgs milzīgs daudzums kritiski svarīgu un stratēģisku izejvielu, lai izpildītu zaļās un digitālās pārkārtošanās prasības, vienlaikus saglabājot atvērtu Eiropas stratēģisko autonomiju. Resursietilpīgās un energoietilpīgās nozares ir ne tikai svarīgas materiālu un produktu piegādātājas, kas atbalsta zaļo pārkārtošanos citās ekonomikas nozarēs, bet arī patērē atjaunīgo enerģiju un zaļos produktus, ko tās ražo. Tāpēc būtiska nozīme būs piegāžu stabilitātei. Turklāt īpaša uzmanība būtu jāpievērš arī pakārtotajiem produktiem, kas ir stratēģiski un būtiski ES ekonomikas dekarbonizācijai.

3.11. Ar vairākiem pētījumiem ES un Kopīgais pētniecības centrs jau apzinājuši produktus un tehnoloģijas, kam būtiska nozīme dekarbonizācijas centienos un kas būtu jāņem vērā, veidojot turpmāko ES politiku ([4]). ES rūpniecība konkurē ar izkropļotu importu no trešām valstīm, kas dažos gadījumos gūst labumu no valsts regulētām enerģijas cenām un ievērojamām subsīdijām. Pašreizējā enerģētikas krīze Eiropā rada eksistenciālus draudus Eiropas rūpniecības pamatam.

3.12. ES klimata aizsardzības un rūpniecības politika būtu jāsaskaņo, lai veicinātu ES rūpniecības apņemšanos samazināt CO_2 emisijas gan Eiropas, gan pasaules līmenī. Tāpēc Eiropas Savienībai jāturpina nodrošināt resursietilpīgo un energoietilpīgo nozaru aizsardzību pret oglekļa emisiju pārvirzi. Turklāt, tā kā steidzami jāveicina rūpniecisko procesu elektrifikācija, Komisijai būtu jāgroza pamatnostādnes par atsevišķiem valsts atbalsta pasākumiem saistībā ar siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu pēc 2021. gada. To nozaru saraksts, kas tiesīgas saņemt kompensāciju par netiešajām oglekļa izmaksām, kuras iekļautas elektroenerģijas cenās, būtu jāpaplašina, lai atspoguļotu pašreizējās augstākās elektroenerģijas cenas un iekļautu nozares un apakšnozares, kurās pastāv oglekļa emisiju pārvirzes risks un kurās ir ievērojams elektrifikācijas potenciāls.

3.13. EESK arī atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu regulai, kuras mērķis ir uzlabot Savienības elektroenerģijas tirgus modeli, kas nodrošina pamata energoapgādi par regulētām un stabilām cenām.

3.14. Visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi ir tas, ka Neto nulles emisiju industrijas akts un Zaļā kursa industriālais plāns pastāv uz papīra, taču tie joprojām ir jāpārveido par politikas pasākumiem. Eiropas Savienībai arī būtu jāiegulda līdzekļi, lai dalībvalstīs radītu institucionālās un birokrātiskās spējas, kas vajadzīgas, lai pārvaldītu pārkārtošanos uz neto nulles emisijām un radītu zaļos tirgus.

4. **Zaļie tirgi un efektīvas ES rūpniecības politikas iezīmes**

4.1. Vērienīgā dekarbonizācija, tiecoties uz oglekļneitralitāti, ietver radikālu Eiropas rūpniecības pārveidi, kas liek palielināt ražošanas jaudu un tehnoloģiju izstrādi, galvenokārt palielinot ieguldījumus un radot zaļo produktu tirgus (ņemot vērā oglekļa pēdas rādītāju).

([4]) Carrara, S. et al., *Supply chain analysis and material demand forecast in strategic technologies and sectors in the EU – A foresight study*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2023. gads, doi:10.2760/386650, JRC132889.

4.2. Dekarbonizēta rūpnieciskā ražošana varētu radīt neizdevīgus konkurences apstākļus salīdzinājumā ar tradicionālo, oglekļietilpīgo rūpniecisko ražošanu. Tas saistīts ar lielākiem riskiem jaunu tehnoloģiju ieviešanā, augstākām ražošanas izmaksām (pamatdarbības izdevumi) un augstākām resursu izmaksām. Politikas veidotājiem ir vairākas iespējas veikt intervences pasākumus attiecībā uz CO_2 emisijām piedāvājuma vai pieprasījuma pusē. Piedāvājuma pusē tie varētu būt emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ETS) un oglekļa ievedkorekcijas mehānisms (OIM), kā arī publiskais atbalsts investīcijām, inovācijai, pētniecībai un izstrādei un enerģijas ielaidēm. Pasākumi pieprasījuma pusē varētu būt vērsti uz zaļo publisko iepirkumu, proti, tā varētu būt informēšana par videi draudzīgiem produktiem.

Intervences pasākumi pieprasījuma pusē

4.3. Mazemisiju rūpniecības ražojumu komercializāciju kavē sistēmiski šķēršļi. ES rūpniecības zaļināšanai būtu jāiet roku rokā ar efektīvām izpratnes veicināšanas kampaņām, ražošanas apjoma subsīdijām un līdzīgiem pasākumiem, lai nodrošinātu vienmērīgu zaļā tirgus produktu pieprasījuma pieaugumu.

4.4. Nozīmīgas rūpnieciskās vērtības radīšanas ķēžu daļas pašlaik ir ārvalstīs, un tas rada nenoliedzamu Eiropas ekonomikas un sabiedrības neaizsargātību. Tāpēc Eiropas Savienībai būtu jāveicina Eiropā radīta satura izmantošana produktos visās vērtības radīšanas ķēdēs. Publiskajam iepirkumam būtu jāstimulē tādu preču iegāde, kas izgatavotas no Eiropas Savienībā radītiem komponentiem. Publiskā sektora iestādēm jānosaka, ka konkursos ilgtspējas un noturības principu ievērošana veido 15–30 % no līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijiem. Tas nozīmē, ka nedrīkst samierināties ar vienkāršiem (zemas) cenas kritērijiem, bet jāievēro saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma princips. Tā būtu jāpanāk saistošāka ilgtspējas/saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma principa piemērošana.

Publiskā iepirkuma zaļināšana

4.5. Resursietilpīgo un energoietilpīgo nozaru dekarbonizācijas mērķi gūtu labumu no publiskā iepirkuma zaļināšanas, kas vēl nav būtiski ietekmējusi CO_2 emisijas. Tas joprojām var būt arī veids, kā radīt zaļo produktu tirgus. ES taksonomiju ([5]) (izveidota, lai atbalstītu ilgtspējīgus ieguldījumus, nozares līmenī nosakot skaidrus kritērijus, kad ieguldījumu varētu uzskatīt par zaļu) varētu arī izmantot lemšanā par publisko iepirkumu, pētniecību un izstrādi, inovāciju un ieguldījumiem.

Intervences pasākumi piedāvājuma pusē

4.6. Šajā saistībā jāatzīmē, ka piemēroti tiesiskie pamatnosacījumi tīro tehnoloģiju ražošanas modeļiem nodrošinātu visas dekarbonizācijas politikas sekmīgu īstenošanu un papildinātu ES klimatneitralitātes mērķus praksē un visos līmeņos.

4.7. Ilgtermiņa mehānismu ieviešana, lai veicinātu dekarbonizētas elektroenerģijas un enerģijas ražošanu, pieejamību un patēriņu par globāli konkurētspējīgām cenām, ir arī svarīga ES rūpniecības nozaru, it īpaši resursietilpīgo un energoietilpīgo nozaru konkurētspējai. Vajadzīgs skaidrs un precīzs satvars izmaksu ziņā konkurētspējīgai zaļā un rozā ūdeņraža ražošanai, kā arī mehānismi, lai atbalstītu ūdeņraža infrastruktūras attīstību un darbinieku pārkvalifikāciju un kvalifikācijas celšanu darbam uz ūdeņradi balstītās nozarēs.

4.8. Saistībā ar Komisijas ierosināto Eiropas Kritiski svarīgo izejvielu aktu ([6]) EESK uzskata, ka pašreizējie kritiski svarīgo izejvielu un stratēģisko izejvielu saraksti būtu jāpapildina ar materiāliem, kas saistīti ar zaļo un digitālo pārkārtošanos un kas nākotnē varētu kļūt kritiski un stratēģiski svarīgi (piemēram, alumīnijs, dzelzs sakausējumi, sintētiskais grafīts, sudrabs), un ar sekundārajām, pēcpatēriņa izejvielām (piemēram, metāllūžņiem).

Tirdzniecības politika

4.9. Neviens no šiem mērķiem netiks sasniegts bez vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem visā pasaulē, labi izstrādātiem tirdzniecības politikas pasākumiem un efektīviem tirdzniecības aizsardzības instrumentiem, kas sargā ES rūpniecību no negodīgas trešo valstu konkurences un izvērsta dempinga. Eiropas Savienībai būtu jācenšas ātrāk īstenot tirdzniecības aizsardzības pasākumus, veikt ātrāku un efektīvāku izmeklēšanu un nodrošināt pagaidu pasākumu plašu īstenošanu.

([5]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES taksonomija, uzņēmumu ilgtspējas informācijas ziņošana, vēlmes ilgtspējas jomā un fiduciārie pienākumi: finansējuma novirzīšana Eiropas zaļā kursa īstenošanai"" (OV C 517, 22.12.2021., 72.lpp.).

([6]) COM (2023) 160.

4.10. Oglekļa ievedkorekcijas mehānisms (OIM) izveidots, lai novērstu oglekļa emisiju pārvirzi un stimulētu globālo dekarbonizāciju. Eiropas Savienībai būtu jādara viss iespējamais, lai nodrošinātu, ka OIM nerada siltumnīcefekta gāzu emisiju pieaugumu citās pasaules daļās.

4.11. EESK iesaka Komisijai novērtēt, cik efektīvi OIM novērš oglekļa emisiju pārvirzes risku attiecībā uz precēm, kas Eiropas Savienībā tiek ražotas eksportam uz trešām valstīm. Tas jādara novērtēšanas periodā pirms pasākuma īstenošanas. Ja minētajā ziņojumā tiek secināts, ka pastāv oglekļa emisiju pārvirzes risks ES ražotajām precēm, Komisijai būtu jāierosina tiesību akts attiecībā uz šo risku novēršanu. Turklāt jāapsver dažādi iedarbīgi pretapiešanas pasākumi, kas īstenojami pārejas periodā un pēc tam piemērojami importam.

4.12. Jāpastiprina tirgus uzraudzība, lai garantētu importēto preču, tostarp reciklēta to materiāla satura atbilstību. Eiropas Savienībai būtu jāapsver iespēja saskaņot un stiprināt ES noteikumus attiecībā uz rūpniecības preču importu un e-komerciju, lai veicinātu ilgtspējīgu un taisnīgu ražojumu tirdzniecību.

Finansēšana un investīcijas

4.13. Lai nodrošinātu paredzamību, piesaistītu tīras investīcijas un atbalstītu zaļo pārkārtošanos un rūpniecības konkurētspēju, ir vajadzīga ES regulējumā paredzēto pasākumu saskaņotība. Būs vajadzīgi piesardzīgi tirgus izveides politikas instrumenti, lai pilnībā atzītu un uzmanības centrā izvirzītu mazoglekļa rūpniecisko materiālu vērtību un palielinātu pieprasījumu pēc produktiem, kas ražoti no šiem materiāliem.

4.14. Finansējums ir vajadzīgs arī pētniecības un izstrādes veicināšanai, lai ES varētu kļūt par līderi ilgtspējas jomā. Lai paātrinātu inovāciju un ilgtspēju, ir svarīgi vienkāršot pieteikšanos publiskā finansējuma saņemšanai.

4.15. Atļauju piešķiršanas procedūras būtu jāaplūko saistībā ar investīciju un inovācijas projektiem, kuru mērķis ir veicināt gan ekonomikas konkurētspēju, gan ekonomikas zaļināšanu. Lai uzlabotu piegādes drošību ES rūpniecības nozarēs, ir arī jānosaka prioritārie projekti attiecībā uz tādām darbībām kā kalnrūpniecība, pārstrāde un reciklēšana. Lai nodrošinātu stratēģisko autonomiju šajās vērtības radīšanas ķēdēs, izšķiroša nozīme būs paātrinātām atļauju piešķiršanas procedūrām valsts līmenī un uzlabotai finansējuma pieejamībai. Šajā procesā ir svarīgi saglabāt vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES vienotajā tirgū. Jaunas valstu iespējas piešķirt subsīdijas saskaņā ar krīzes pagaidu regulējumu dod priekšroku turīgākām dalībvalstīm, kurās vērojama tendence vairāk īstenot nacionālus finansēšanas pasākumus.

Aprites ekonomika

4.16. Lai veicinātu apritīgumu, ES uzmanība būtu jāpievērš savākšanas, šķirošanas un reciklēšanas tehnoloģiju un iekārtu atbalstīšanai. Šajā saistībā aprites ekonomika varētu būt instruments dekarbonizācijai un pieprasījuma palielināšanai pēc reciklētiem produktiem, izveidojot tiem paredzētus tirgus. Diemžēl paši tiesību akti kavē atkritumu reciklēšanu. Ir vajadzīga vienkāršošana, lai veicinātu reciklēšanas darbības.

Briselē, 2023. gada 13. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs

Oliver RÖPKE